

יא' מרחשוון

תוכן העניינים:

דבר הרב

1. ייחוסה של רחל
2. תכונותיה של רחל
3. היחסים בין רחל ללאה
4. היחסים בין יעקב לרחל
5. רחל יולדת
6. מותה של רחל
7. מקום קבורתה של רחל

עריכה: הרב נסים כהן, רב בית הספר אוהל שילה בנים

דבר הרב:

במשך עשרות דורות התפלל עם ישראל לקב"ה, לסיום הגלות הארוכה ולגאולה שלימה. רחל אמנו היא עיקרו של בית, והיא מהווה לנו סמל לבכיה ולתחינה כמו שבן מבקש מאמו את צרכיו. עם ישראל בכל מקום שהתפלל, צרף את בקשותיו לרחל שגם היא תתפלל בשמים וזה שאומר הפסוק "רחל מבכה על בניה מאנה להנחם" ואחרי שזכינו לעלות לקברה בבית לחם, נשפכו מליוני דמעות בתפילה ותחנונים.

אנו מתפללים שכמו שהחל תהליך של "ושבו בנים לגבולם" נוכל להשלים את התהליך, ורחל אמנו תוכל להינחם ויקויים בנו הפסוק "כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך ושבו בנים לגבולם".

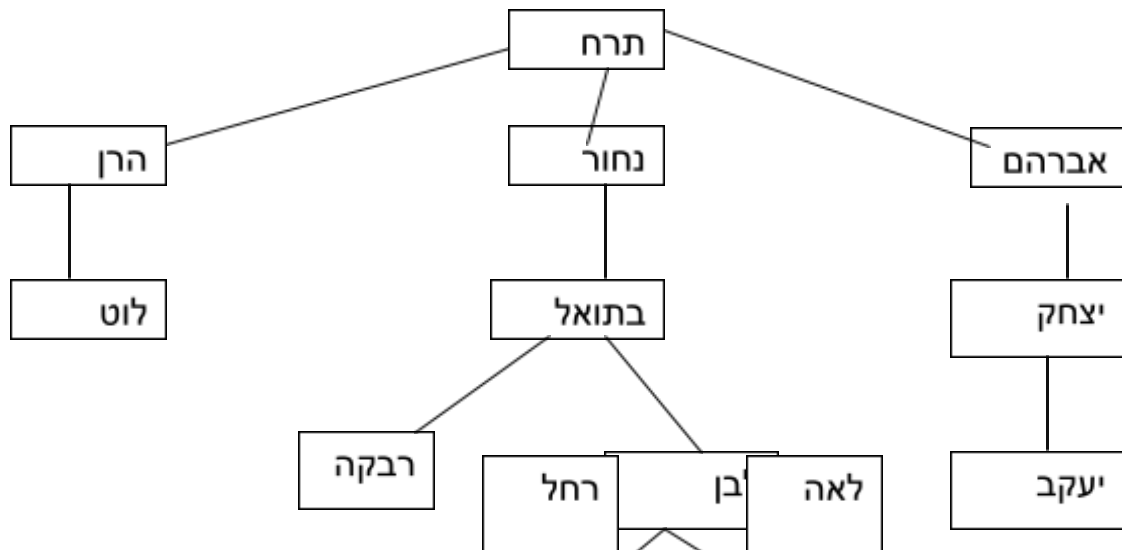
כדי להכיר היטיב את רחל אמנו, הוכנה חוברת זו המקיפה את כל התחומים שרחל מוזכרת בהם. אני מקווה שנוכל להפנים את מידותיה ולהידבק בהם.

נסים כהן

רב בית הספר

א) ייחוסה של רחל

לפניכם משפחת אברהם המסועפת המתחילה בתרח.

הגדרת הקרבה

1. כיצד נחור קרוב לאברהם? _____

171288852. מה היא הקרבה בין יצחק לבתואל? _____

171288948. מה היא הקרבה בין יעקב ללבן? _____

171289044. מה היא הקרבה בין יעקב לרחל? _____

1. איזו תכונה מוצאים חכמים ברחל? _____

תלמוד בבלי, מסכת מגילה דף יג/ב

בשכר צניעות שהיתה בה ברחל, זכתה ויצא"
ממנה שאול, ובשכר צניעות שהיה בו
בשאול זכה ויצאת ממנו אסתר.

?ומאי צניעות היתה בה ברחל

דכתיב 'ויהי בבקר והנה היא לאה' מכלל שעד
עכשו היא לא לאה?! אלא מתוך סימנין
שמסרה רחל ללאה לא הכיר בה עד
עכשו. לפיכך זכתה ויצא ממנה שאול.
ומה צניעות היתה בשאול? דכתיב 'ואת דבר
המלוכה לא הגיד לו אשר אמר שמואל'. זכה

"ויצאת ממנו אסתר

171289140. הסבירו בלשונכם את הוכחת חז"ל! _____

171289236. הוכיחו ששאול היה מזרעה של רחל! (עיינו בשמואל א פרק ט) _____

171289332. הוכיחו שאסתר היתה מזרעו של שאול! (מגילת אסתר פרק ב') _____

171289428. כיצד יודעים שאסתר היתה צנועה? _____

בראשית פרק ל פסוק א
וַתֵּרָא רָחֵל כִּי לֹא יֵלְדָה לְיַעֲקֹב
וַתִּקְנָא רָחֵל בְּאָחֻתָּהּ
וַתֹּאמֶר אֶל יַעֲקֹב הִבֵּה לִּי בָנִים
:וְאִם אֵין מִתָּה אֲנֹכִי

מה דעתכן? האם תכונה זו שלילית או חיובית?

קראו את המדרש הבא והסבירו איזו קנאה היתה לרחל!

מדרש רבה בראשית פרשה עא

"וַתֵּרָא רָחֵל כִּי לֹא יֵלְדָה וְגו' וַתִּקְנָא רָחֵל בְּאָחֻתָּהּ

אמר רבי יצחק: כתיב (משלי כג) אל יקנא לבך בחטאים

כי אם ביראת ה' כל היום

ואת אמרת ותקנא רחל באחותה?

אלא מלמד שקינאתה במעשיה הטובים

אמרה אילולי שהיא צדקת לא היתה יולדת."

לפי המדרש, האם זה חיובי או שלילי?

הסבירו דברیکن!

ג) היחסים בין רחל ללאה

מה חשבה לאה כשהיתה בהריון השביעי ואחותה עדיין לא ילדה?

תלמוד בבלי, מסכת ברכות דף ס/א

ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה. מה זה"
'ואחר'? אמר רב, לאחר שדנה לאה דין
בעצמה ואמרה שנים עשר שבטים
עתידין לצאת מיעקב, ששה יצאו ממני
וארבעה מן השפחות הרי עשרה, אם זה
זכר, לא תהא אחותי רחל כאחת
השפחות, מיד נהפכה לבת, שנאמר
ותקרא את שמה דינה. ולמה קראה
לאה דינה? לפי שעמדה לאה הצדקת
בדין לפני הקדוש ברוך הוא, אמר לה
הקב"ה את רחמנית ואף אני מרחם עליה
":מיד ויזכור אלהים את רחל

1. למה התפללה לאה בהריון השביעי?

171289524. האם תוכלו לתת הסבר להתנהגות המיוחדת הזו של לאה? מדוע נהגה כך? _____

171289620. כיצד מכנה המדרש את לאה? _____

ד) היחסים בין יעקב לרחל

בחייהם

האם יעקב התאמץ בעבודתו עבור רחל?

נעיין במדרש!

מדרש רבה בראשית פרשה ע

"ויבא גם אל רחל ויאהב גם את רחל מלאה וגו'

אמר רבי יהודה בר סימון בנוהג שבעולם,

פועל עושה מלאכה עם בעל הבית שתיים ושלוש שעות באמונה,

ובסוף הוא מתעצל במלאכתו,

אבל כאן מה הראשונות שלימות אף האחרונות שלימות,

מה הראשונות באמונה אף האחרונות באמונה."

כיצד עובד פועל בתחילת עבודתו? _____

וכיצד לאחר כמה שעות? _____

כיצד עבד יעקב עבור רחל במשך שבע שנים? _____

(ב) בראשית פרק לג פסוק ב

"וַיֵּשֶׁם אֶת הַשָּׁפָחוֹת וְאֶת יְלָדֶיהָ רִאשֹׁנָה

וְאֶת לָאָה וְיְלָדֶיהָ אַחֲרָנִים

וְאֶת רְחֵל וְאֶת יוֹסֵף אַחֲרָנִים:

באיזה ענין נכתב פסוק זה? _____

וכיצד רואים מפסוק זה שיעקב דואג מאוד לרחל? _____

במותה

מסכת סנהדרין דף כב/ב
"אין איש מת אלא לאשתו,
שנאמר וימת אלימלך איש נעמי.
ואין אשה מתה אלא לבעלה,
שנאמר ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל:"

1. מה פירוש "אין אשה מתה אלא לבעלה"? _____
171289716. כיצד מדייק זאת המדרש? _____
171289812. היכן כתוב פסוק זה המצוטט בסוף המדרש? כתבו את מקורו המדויק! _____

ה) רחל יולדת
"ויזכור אלוקים את רחל" בזכות מה?

?"ויזכור אלהים את רחל" מה זכירה זכר לה"
זכר לה שתיקתה לאחותה
בשעה שהיו נותנין לו את לאה
היתה יודעת ושותקת
ולכן ויזכור אלהים את רחל
והדין נותן שהכניסה צרתה לביתה (דרשת חז"
(ל.

1. את מה זכר לה הקב"ה? _____
171289908. באיזה תאריך בשנה זכר ה' את רחל? _____

עיינו במדרש הבא!
מסכת ראש השנה דף י/ב

"רבי אליעזר אומר:
בתשרי נברא העולם
בתשרי נולדו אבות
בתשרי מתו אבות,
בפסח נולד יצחק,
בראש השנה נפקדה שרה רחל וחסנה,
בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין."

1. לפי המדרש מתי ה' פקד אותה? _____
171290004. מה המיוחד בתאריך זה? _____

(ו) מותה של רחל
לפניכם מדרשים העוסקים בסיבת מותה המוקדם של רחל.
"ותען רחל ולאה ותאמרנה לו.
למה מתה רחל תחלה?
ר' יודן אמר שדברה בפני אחותה.
רבי יוסי אומר: לא מתה אלא מקללתו של זקן,
שנאמר עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה,
והיה כשגגה היוצא מלפני השליט.
ורבנן אומרים: כל מי שנודר ומשהה נדרו קובר את אשתו,
וזה שכתוב ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל."

1. מה הסיבה שמתה מוקדם לפי דעת רבי יודן? _____
171290100. ומה הסיבה לפי רבי יוסי? _____
171290196. ומה הסיבה לפי רבנן? _____
171290292. לאיזו קללה מתכוון המדרש? _____
171290388. ולאיזה נדר מתכוון המדרש שיעקב לא קיים? _____

(ז) מקום קבורתה של רחל

היכן נקברה רחל?
העתיקו מהפסוקים! _____

מדוע לא נקברה במערת המכפלה? _____

מדרש רבה בראשית פרשה פב
"ותקבר בדרך אפרת, מה ראה אבינו יעקב לקבור את רחל בדרך אפרת?
אלא צפה יעקב אבינו שהגליות עתידות לעבור שם, לפיכך קברה שם.
כדי שתהא מבקשת עליהם רחמים.
וזה שכתוב: קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה"

הסבירו בלשונכם את דברי המדרש לשאלה הנ"ל! _____

זכרונה של רחל

היכן מוזכרת רחל כעיקרה של עם ישראל?

(רמז: מגילת רות) העתיקו הפסוק! _____

מדוע מוזכרת שם רחל לפני לאה? _____